

1.İTİCİ NEDENLER

10.Ünite

İtici nedenler Keleş'e(2002) göre genellikle köyde yaşayan veya tarımla uğraşan nüfusu köy dışına uzaklaşmaya yönlendiren, zorlayan nedenlerdir. Bireyleri kırsal alandan ayırarak diğer alanlarda kentlerde yaşamaya iten sebepleri ise 4 alt başlık altına toplayarak inceleyebiliriz.

GÖÇÜN NEDENLERİ				
	Ekonomik Nedenler	Doğal Nedenler	Sosyal Nedenler	Siyasi Nedenler
a) Çekici faktörler	<ul style="list-style-type: none">• İş imkânları• Doğal kaynakların varlığı• Ticaret• Turizm	<ul style="list-style-type: none">• Yer şekillerinin sade olması• Toprak verimliliği• İklimin elverişli olması• Su kaynakları	<ul style="list-style-type: none">• Eğitim• Sağlık• Kültürel Faaliyetler• Ulaşım	<ul style="list-style-type: none">• Barış ve güven ortamı
b) İtici faktörler	<ul style="list-style-type: none">• İşsizlik• Tarım topraklarının miras yoluyla bölünmesi• Tarımda makineleşme	<ul style="list-style-type: none">• Depremler• Kuraklık• Sel ve taşkınlar• Erozyon• Heyelan• Volkanik faaliyetler	<ul style="list-style-type: none">• Etnik ve dinî baskı• Kan davaları	<ul style="list-style-type: none">• Savaşlar• Nüfus değiş tokuşu• İhtilaller• Sınır değişikliği

Tarımsal alanda yeni teknolojinin kullanılması; yani traktör, biçerdöver gibi modern zirai aletlerin tarımda kullanılması bu alandaki varolan potansiyel iş oranını düşürmüştür.(Bimay,2002, Kartal,1978). Ülkemizde son 20-25 yılda tarımsal alanda daha çok makineler kullanılmaya başlandı.

Örneğin ; 1940 lı yıllarda Türkiye deki traktör sayısı 1000 li sayılarla ifade edilirken 1980 li yıllarda bu sayının yüz binlere ulaştığı görülmüştür. Bu gelişmelerle birlikte tarımsal alandaki teknolojik imkanlardan yararlanabilen işletmeler giderek büyürken bazı küçük işletmeler veya köylüler bu değişimi takip edememiş ve sahip olduğu alanları kaybetmiş.

Özer,(2004). Bu durumda bir kısım nüfus kırsal alanlardan kentsel alanlara göç etmeyi tercih etiler. Ancak, Türkiye için düşündüğümüzde olması gereken ölçüde bir kentleşmenin yaşanmaması ve tarım dışı alanda yeterli işgücünün oluşturulmaması bir takım zorlukların ortaya çıkmasını hızlandırmıştır.

Yaşam biçiminin kısırlığı; bilindiği gibi kırsal alandaki eğitim ve eğlence gibi hizmetlerin yeterliği ve kalitesi kente göre oldukça alt seviyededir. Bu tür olanakların sınırlı oluşu aile ve bireyleri kırsal kente göçe yöneltmiştir.

2.İLETİCİ NEDENLER

- İletici nedenlerle anlatılmak istenen konu haberleşme ve ulaşım gibi imkanlardaki gelişmelerle birlikte kırsal alandaki grupların kentlere yönelmesidir.(Keleş,2002) günümüzde mal ve hizmet üretiminin belli merkezlerde toplanması ve ülke içindeki nüfusunda bu merkezlerde yoğunlaşmasını zorunlu hale getirmiştir.(Bimay,2002) Bunun için kentleşme olgusunu belli bir merkezde toplanan mal ve hizmet dağıtımının gerekliliği olarak işbölümü, uzmanlaşma ve böylece özekselleşmesi olarak tanımlamakta mümkündür.

Bunlara ek olarak Türkiye de özellikle son 20-25 yıllık dönem içerisinde ulaştırma ile ilgili yatırımlara büyük ölçüde ağırlık verilmiş ve bu amaçla birçok çalışma başlatılmıştır. Bu çalışmaların bir sonucu olarak da kamyon veya otobüs gibi büyük taşıma araçları ile taşımacılık oranı hız kazanmıştır. İnsan ve mal taşımacılığının daha da kolay ve ekonomik bir hal alması kent dışındaki insanları kentsel alanlara yönlendirmiştir.(Gürel,2001).

3.ÇEKİCİ NEDENLER

- Daha önceki bölümlerde de belirtildiği gibi köyde yaşayan insanları tarımda modern aletlerin kullanılması, sosyal yaşamın kısıtlılığı ve ekonomik zorluklar gibi faktörler buldukları yerden ayrılmaya zorlamıştır.(Gürel,2001) Ancak, yine de belirtilen bu ve benzeri diğer etmenler tekil olarak insanları kente yöneltmekte yeterli değildir. İnsanların kırsal alandan ayrılarak kentleri tercih etmesi için kentlerin bazı çekici özelliklerinin bulunması gerekmektedir. Bu harekete geçirme mekanizmasının öncülerinden biri de sanayileşmedir.

Başlangıcı cumhuriyetin ilk yıllarına dayanmakla birlikte ülkemizde farklı dönemlerde sanayi ile ilgili pek çok yatırım yapılmıştır. Her ne kadar bu yatırımlar önceleri devlet kanalıyla yapılırsa da günümüzde özel girişimcilerin de bu yatırımlar yapabilmesi için birçok fırsat yaratılmaktadır.

Ancak, sanayisel anlamda yapılan yatırımlar hammadde, taşıma ve coğrafi nedenlerle yine de ülkemizde belli bazı bölgelerde yoğunlaşmıştır. İşte bunun sonucu olarak da bu tür iş imkanlarının bulunduğu alanlar büyüme eğilimine girmiş zaman içinde kent haline dönüşmüş ya da var olan kimliğini değiştirerek ismi sanayi ile birlikte anılmaya başlamıştır.

İş imkanlarının fazlalığı ve ücretlerin kırsalla kıyaslandığında daha cazip olması kentlerin çekiciliğini de artırmış ve kırsal alandan kentsel alana yoğun göç dalgaları yaşanmıştır. Örneğin, 1927 yılında sanayide çalışan nüfus sayısı 257.000 gibi bir rakam iken bu sayının 2000 li yıllarda 3.5 milyona ulaştığı belirtilmektedir.(Keleş,2002).

Tok (1996) ise kentlerin bu kadar çekici olmalarının temelinde ticaret ve dolayısıyla para ekonomisinin olduğu belirtilmektedir. Şöyle ki; 20. Yüzyılın modern kentleri her ne kadar birbirinden farklı gibi görünseler de onları bir ortak payda da birleştiren ticaret, endüstri, yönetim insanlar gibi bazı temel bileşenler vardır. Kentler ise bu bileşenler ürünü olarak ortaya çıkar.

Bu bileşenler içinde ticaret örneğini ele aldığımız da ise kentlerin ve metropollerin ortaya çıkışında önemli bir yere sahiptir. Zaten günümüzde büyük kentler büyük kent olma özelliklerini büyük ölçüde ticari yönlerine borçludur. Şöyle ki; ticaretin artması kente olan para akışına hız kazandırır ve kentlinin refah düzeyinde bir artışa neden olur. Bu da kırsaldaki bireyler için kentin bir çekim merkezi haline dönüşmesine neden olur.

Kırsal alandaki insanları kentsel alana göçe zorlayan çekici diğer bir güç ise hizmet sektöründe yaşanan gelişmelerdir. Nüfus anlamında zaten yoğun olan İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa gibi kentlerimiz artan göç olayı ile birlikte nüfuslarını son 10-15 yıl içinde hızla arttırmışlardır. Bu durum belirtilen bu kentlerdeki hizmet alanında insan gücüne olan ihtiyacı artmıştır.

Yani kısacası, kentlerdeki nüfusun artması hizmete olan gerekliliği arttırmış ve yeni iş imkanlarının oluşması kırsal alandaki insanlar için bir çekici güç olmuştur. Ancak; kentlerdeki nüfus artış hızının iş imkanı ile aynı paralelde gelişmediğini belirtmekte de fayda vardır. Bu durum köylerdeki işsizliği kimi zaman kentlerdeki gizli işsizliğe dönüşmesine neden olmuştur.(Güner,1997).

4. SİYASAL VE HUKUKSAL NEDENLER :

- Ülkeyi yönetenlerin aldıkları hukuki ve bazı siyasal kararlar kentleşme olgusunu yakından etkiler. Nitekim, Cumhuriyetin kurulmasından günümüze kadar alınan pek çok hukuksal ve siyasi kararlar yeni kentlerin oluşmasına, kimi kentlerin hızla kentleşmesine olanak tanırken tam tersine alınan bazı kararlarda çok eski bazı kentlerin yerinde saymasına ya da gerilemesine neden olmuştur.

Balkanlardan Kağınlarıyla Yola Çıkan Köylüler, Illustration Mecmuası, 1912, Paris

Örneğin; hükümetin sanayi ile ilgili yatırımlara bazı bölgelerde ağırlık vermesi bazı alanların (İskenderun ,Karabük,vb.)daha hızlı kentleşmesine imkan vermiştir. Bir diğer örnekte ulaşım alanında verilebilir. Ülkeyi yönetenlerin bazı siyasi tercihler yaparak oluşturulması planlanan yeni ulaşım ağında özellikle bazı bölgeleri tercih etmesi bu bölgelerdeki kentleşmeyi hızlandırmıştır.

KAYNAKÇA :

- Karaküçük, S.ve Gürbüz, B. (2007) Rekreasyon ve Kentleşme, Gazi Kitap Evi